

Vaalirahoituksen valvonta europarla- menttivaaleissa

2024

- Valtiontalouden
tarkastusviraston
kertomus

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTON
EDUSKUNNALLE ANNETTAVAT KERTOMUKSET

K 4/2025 VP

Vaalirahoituksen valvonta
europarlamenttivaaleissa 2024
- Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

K 4/2025 vp

Eduskunnalle

Valtiontalouden tarkastusvirasto on valvonut vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa vaalirahoituksen ja vaalikampanjan kulujen ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ehdokkaan vaalirahoituksesta annetussa laissa (273/2009) säädetyllä tavalla. Valtiontalouden tarkastusvirasto antaa lain 10 §:n 3 momentin nojalla eduskunnalle vaalikohtaisen kertomuksen saamistaan vaalirahoitusilmoituksista ja toiminnastaan ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa (vaalirahoituksen valvontakertomus).

Helsingissä 12. helmikuuta 2025

Sami Yläoutinen
pääjohtaja

Pontus Londen
johtava tilintarkastaja

Julkaisutiedot

L 1796-9530

ISSN 1796-9530 (nid.)

ISSN 1796-9646 (pdf)

urn:nbn:vtv-K42025vp

<http://urn.fi/urn:nbn:vtv-K42025vp>

Dnro D/9/04.01.01.02/2025

PunaMusta Oy

Helsinki 2025

Kuvatiedot

Kaikki valokuvat Getty Images

Sisällys

Eduskunnalle	3
Valvonnan päähavainnot	7
1 Mitä vaalirahoituksella tarkoitetaan ja miksi sitä valvotaan?	11
2 Vaalirahoituksesta on tehtävä ilmoitus	15
3 Valtiontalouden tarkastusviraston vaalirahoitusvalvonta	23
4 Europarlamenttivaalien 2024 valvonnan havainnot	29
5 Europarlamenttivaalien 2024 vaalirahoitus euroissa	35
6 Valvontavaltuuksien rajoitukset sekä vaalirahoituslain uudistustarpeet	41
Viitteet	45

Valvonnan päähavainnot

Kaikki vuoden 2024 europarlamenttivaalien 29 ilmoitusvelvollista ovat jättäneet vaalirahoituslain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen eli ilmoituksen vaalikampanjansa rahoituksesta ja kuluista. Europarlamenttivaaleissa ilmoitusvelvollisia olivat Euroopan parlamentin jäseneksi valitut ja vaalien tulosta vahvistettaessa varajäseniksi määrätyt sekä vaalilain (714/1998) 91 §:ssä tarkoitettussa nimisarjassa varajäsenestä seuraavat ehdokkaat (toinen varaedustaja). Ilmoitusvelvollinen vastaa vaalirahoitusilmoituksen tietojen oikeellisuudesta.

Vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa ennakkoilmoitukset tuli toimittaa viimeistään vaalipäivää edeltävänä päivänä. Ennakkoilmoitus on suunnitelma vaalikampanjan rahoituksesta ja kuluista, ja se perustuu ilmoituksen tekohetkellä tehtyyn arvioon.

Määräaikaan mennessä ennakkoilmoituksen jätti yhteensä 128 henkilöä eli 55 prosenttia kaikista ehdokkaista (232).

Tarkastusvirasto tarkisti vaalirahoitusilmoitusten tiedot ilmoitukset vastaanottaessaan sekä ilmoitusvelvollisilta saamiensa lisäselvitysten perusteella. Tarkastusvirasto pyysi kaikilta ilmoitusvelvollisilta lisäselvityksinä heidän kampanjatiliotteitaan tai vastaavia vaalirahoitusilmoituksia täydentäviä tietoja, joista se pyrki varmentamaan, että vaalirahoitusilmoituksissa esitetyt tiedot ovat oikein. Kaikki ilmoitusvelvolliset toimittivat tarkastusvirastolle lisäselvityksiä vaalirahoituksestaan. Ilmoitusvelvollisilta saadut selvitykset ovat julkisuuslain nojalla¹ salassa pidettäviä.

Lisäselvitykset vastaanotettuaan tarkastusvirasto vertasi saatuja tietoja ilmoitusvelvollisen vaalirahoitusilmoitukseen. Osana vaalirahoitusilmoitusten tietojen oikeellisuuden varmentamista vaalirahoitusvalvonta oli yhteydessä 21 ilmoitusvelvolliseen pyytääkseen lisäselvityksiä jo toimitetuista tiedoista. Valvonnan seurauksena 13 ilmoitusvelvollista täydensi vaalirahoitusilmoitustaan.

Kaiken kaikkiaan 17 ilmoitusvelvollista täydensi tai muokkasi ilmoituksensa tietoja sen jättämisen jälkeen. Täydennykset tai muokkaukset liittyivät pääosin vaalirahoitusilmoitusten rahoitustietojen tarkennuksiin.

Ilmoitusten tarkistamisen, ilmoitusvelvollisten toimittamien selvitysten ja heidän tekemien täydennysten jälkeen tarkastusviraston tietoon ei ole tullut seikkoja, joiden perusteella, sillä olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.

Vaalirahoitusilmoitusten perusteella ilmoitusvelvollisten yhteenlaskettu vaalirahoitus oli vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa 2,2 miljoonaa euroa. Ilmoitusvelvolliset saivat ulkopuolista tukea vaalikampanjoihinsa 1,8 miljoonaa euroa eli 84 prosenttia kokonaisrahoituksesta.

Vuoden 2019 europarlamenttivaaleihin verrattuna vaalikampanjoiden kokonaisrahoitus on kasvanut kuten myös vaalikampanjoihin saatu ulkopuolinen tuki. Myös keskimääräiset kampanjakulut ovat nousseet verrattuna vuoden 2019 europarlamenttivaaleihin.

Poliittisen toiminnan rahoitusta säädelään vaalirahoituslailla. Vaalirahoituslaki luo perustan vaalien ja vaalirahoituksen avoimuudelle ja läpinäkyvyydelle. Keskeinen osa vaalien avoimuutta on se, että äänestäjillä on mahdollisuus saada tietää, mistä puolueet tai muut ehdokkaita asettavat poliittiset toimijat ovat saaneet kampanjaansa rahoitusta. Vaalirahoituslakia noudatetaan eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa, aluevaaleissa, kunta-vaaleissa sekä europarlamenttivaaleissa.

Vaalirahoituksena tulee ilmoittaa ehdokkaan omat varat ja hänen ottamansa lainat, joilla vaalikampanjaa on rahoitettu, sekä kaikki ulkopuolinen tuki, jonka ehdokas, hänen tukiryhmänsä ja muut tukiyhteisönsä ovat saaneet kampanjaa varten. Ulkopuolisesta tuesta pitää ilmoittaa sekä yhteenlaskettu summa että erittely antajien mukaan. Vielä erikseen ilmoituksessa pitää nimetä merkittävien tukisummien antajat ja heiltä saatu tuki.

Vaalirahoitusilmoitukset ovat julkisia. Niihin voi tutustua vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelussa.

1 Mitä vaalirahoituksella tarkoitetaan ja miksi sitä valvotaan?

Vaalirahoituslailla² säädellään poliittisen toiminnan rahoitusta. Vaalirahoituslaki luo perustan vaalirahoituksen läpinäkyvyydelle. Vaalirahoituslakia noudatetaan eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa, aluevaaleissa, kuntavaaleissa sekä europarlamenttivaaleissa.

Vaalirahoituslain tarkoituksena on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokaiden mahdollisista sidonnaisuuksista. Osa avoimuutta on, että äänestäjät voivat saada tietoa, mistä poliittiset toimijat vastaanottavat rahoitusta. Lailla pyritään myös rajoittamaan ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua.

Vaalirahoituslain nojalla ilmoitusvelvollisten tulee ilmoittaa vaalikampanjansa rahoitus ja kulut tarkastusvirastolle. Laissa myös määritellään, millaista kampanjarahoitusta ei saa ottaa vastaan, sekä säädetään velvollisuus nimetä kampanjatukea antaneet tahot, mikäli tuen arvo on europarlamenttivaaleissa vähintään 1 500 euroa.

Europarlamenttivaaleissa ilmoitusvelvollisia ovat Euroopan parlamentin jäseneksi valitut, vaalien tulosta vahvistettaessa varajäseneksi määrätyt sekä vaalilain (714/1998) 91 §:ssä tarkoitettussa nimisarjassa varajäsenestä seuraava ehdokas (toinen varaedustaja). Vaalirahoituslain mukaan ilmoitusvelvollinen vastaa vaalirahoitusilmoituksensa sisällöstä.

1.1 Mitä vaalirahoituksella tarkoitetaan

Vaalirahoituksella tarkoitetaan kaikkea rahoitusta, jolla katetaan ehdokkaan vaalikampanjan toteuttamisesta aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen aiheutuneita kuluja riippumatta siitä, milloin nämä maksetaan. Kampanja-aika alkaa kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja päättyy kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen.

Ehdokkaan vaalirahoituksen vastaanottaja voi olla ehdokas itse, hänen tukiryhmänsä tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö, jotka tulkitaan yhdeksi kokonaisuudeksi. Vaalirahoituksen näkökulmasta ne muodostavat yhden kokonaisuuden, ja ilmoitusvelvollisen pitää ilmoittaa niiden kaikkien vastaanottama vaalirahoitus.

Ehdokkaan vaalirahoitus voi koostua

1. ehdokkaan omista varoista ja hänen ottamistaan lainoista
2. ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamasta tuesta
3. muusta tuesta.

Vaalirahoituksena ilmoitetaan vaalirahoitus sekä yhteensä että eriteltynä ehdokkaan omat varat, ehdokkaan ottamat lainat sekä kaikki ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saama tuki.

Ehdokkaan omiin lainoihin luetaan mukaan myös laskut, jotka ovat ilmoitusta annettaessa maksamatta.

Kaikki ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saama tuki tulee ryhmitellä ilmoituksessa antajan mukaan yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puolueelta, puolueyhdistyksiltä ja muilta tahoilta saaduksi tueksi.

Vaalikampanjan kuluina pidetään kaikkia sellaisia kampanja-aikana syntyneitä kuluja, joiden toiminnallisena tarkoituksena on edistää ehdokkaan valintaa vaaleissa ja joihin ehdokas voi itse vaikuttaa. Vaalikampanjan kuluksi lasketaan kulut, jotka ovat syntyneet kampanja-aikana, vaikka ne maksettaisiin kampanja-ajan ulkopuolella.

1.2 Miksi vaalirahoitusta valvotaan

Avoimet ja rehelliset vaalit ovat toimivan demokratian kulmakivi. Vaalirahoituslain keskeinen tavoite on ehkäistä korruptiota ja taata riittävät voimavarat poliittisen järjestelmän toiminnalle. Puolue- ja vaalirahoituksen rajoitusten ja läpinäkyvyyteen liittyvien tavoitteiden on yleisesti todettu jäävän puolitiehen, jos järjestelmät eivät sisällä aktiivista valvontaa ja käytännön sanktiouhkaa.

Keskeinen osa vaalien avoimuutta on se, että äänestäjillä on mahdollisuus saada tietää, mistä puolueet tai muut ehdokkaita asettavat poliittiset toimijat ovat saaneet kampanjaansa rahoitusta. Vaalirahoituslakiin on siksi otettu säännös, jonka mukaan merkittävästi kampanjaa rahoittaneiden tukijoiden nimet ja tuen määrät on ilmoitettava erikseen vaalirahoitusilmoituksella. Tarkastusvirasto julkaisee saamansa ilmoitukset viipymättä vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelussa, jossa kaikilla on mahdollisuus tarkastella ilmoitettuja tietoja.

Voimakas taloudellinen riippuvuus yhdestä rahoittajatahosta voi synnyttää epäilyksiä, että rahoittaja pyrkisi vaikuttamaan epäasiallisesti ehdokkaisiin tai ehdokkaita asettavan tahon harjoittamaan politiikkaan.³ Siksi vaalirahoituslakiin on kirjattu enimmäismäärä, jonka verran tukea kuntavaaleissa, eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja europarlamenttivaaleissa saa vastaanottaa yhdeltä ja samalta tukijalta. Poikkeuksen tähän muodostaa presidentinvaali, jonka osalta vaalirahoituslakiin ei ole kirjattu yhden ja saman tukijan tuen enimmäismäärää. Lain esitöissä on todettu, että tukikattoa ei määrättäisi presidentinvaaliin, jossa kampanjat ovat yleensä puoluevetoisia ja suurempia kuin muissa vaaleissa.⁴

Ilmoitusvelvollisten velvollisuus ilmoittaa vaalikampanjansa rahoituksesta lisää julkista tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista. Vaalirahoitusilmoituksessa tuki tulee ryhmitellä antajan perusteella yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puolueelta, puolueyhdistyksiltä ja muilta tahoilta saaduksi tueksi.

Tarkastusvirasto valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Lisäksi kansainvälisillä organisaatioilla on tärkeä rooli avoimuutta koskevien hyvien käytäntöjen laatimisessa sekä sen valvomisessa, että valtiot noudattavat vaalirahoitusta koskevia sitoumuksia ja normeja.

Vaalirahoituslaki tuli voimaan vuonna 2010. Laissa otettiin huomioon Euroopan neuvoston korruptionvastaisen toimielimen GRECON (Group of States against Corruption) Suomelle antamat suositukset. Niistä yksi koski vaalirahoituksen valvontatehtävien osoittamista riippumattomalle tarkastusvirastolle.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ tarkkailee säännöllisesti presidentinvaaleja, europarlamenttivaaleja ja eduskuntavaaleja. ETYJ laatii jokaisesta vaalitarkkailusta erillisen raportin, joka on saatavilla ETYJin verkkosivuilla.

Month	Jan	Feb	Mar
February	71	237	157
March	135	270	313
April	333	338	361
May	407	508	277
June	405	243	203
July	540	474	284
August	473	505	284
September	437	288	185
October	400	288	280
November	413	262	226
December	442	486	228
Total	3817	3611	1787

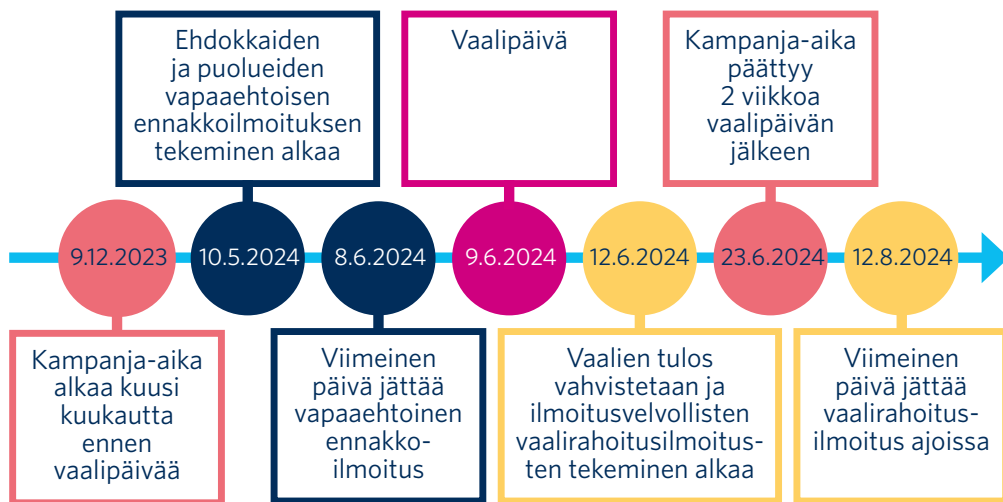

2 Vaalirahoituksesta on tehtävä ilmoitus

Vaalirahoituslaissa edellytetään, että vaaleilla luottamustoimeen valittujen ja muiden ilmoitusvelvollisten on tehtävä vaalirahoitusilmoitus. Ilmoitus lähetetään tarkastusvirastolle, joka valvoo, että kaikki ilmoitusvelvolliset tekevät ilmoituksen ja että ilmoitukset sisältävät vaalirahoituslain edellyttämät tiedot.

Vaalirahoituslakiin sisältyy myös vaalirahoituksen rajoituksia. Laissa on lueteltu tahoja, joilta vaalirahoitusta ei saa ottaa vastaan. Laissa on myös määritelty enimmäismäärä tuelle, jonka ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö saa vastaanottaa yhdeltä ja samalta tukijalta. Vaalirahoituksen rajoitusten valvonta ei vaalirahoituslain mukaan kuulu tarkastusviraston valvontatehtävään. Tarkastusviraston yksi tehtävä on kuitenkin varmistaa vaalirahoitusilmoituksen tietojen oikeellisuus ja riittävyys, ja näin se osana valvontatehtäviään käytännössä valvoo rajoitusten noudattamista.

Vaalirahoitusilmoitukset ovat julkisia, ja kenellä tahansa on oikeus tutustua niihin. Tarkastusvirasto julkaisee saamansa ilmoitukset välittömästi vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelussa, missä ne ovat julkisesti saatavilla vaalirahoituslain määrittelemän ajan, kuusi vuotta europarlamenttivaalien tuloksen vahvistamisesta.

Kuvio 1: Europarlamenttivaalit 2024 aikajanalla.

2.1 Kenen täytyy tehdä ilmoitus vaalirahoituksesta?

Vaalirahoituslaissa määritellään, ketkä ovat vaaleissa ilmoitusvelvollisia, eli kenen tulee tehdä tarkastusvirastolle ilmoitus vaalikampanjan rahoituksesta.⁵

Europarlamenttivaaleissa ilmoitusvelvollinen on Euroopan parlamentin jäseneksi valittu ja vaalien tulosta vahvistettaessa varajäseneksi määrätty sekä vaalilain (714/1998) 91 §:ssä tarkoitettussa nimisarjassa varajäsenestä seuraava ehdokas (toinen varaedustaja). Vaalirahoituslain mukaan ilmoitusvelvollinen vastaa vaalirahoitusilmoituksensa sisällöstä.

Vaalirahoitusilmoituksella havaituista yksittäisistä pienimuotoisista virheistä ei ole säädetty erillisiä sanktioita. Olennaiset virheet ja puutteet tulee kuitenkin korjata, sillä tarkastusvirasto voi asettaa uhkasakon, jos ilmoitus havaitaan olennaisilta osin virheelliseksi tai puutteelliseksi. Lisäksi tarkastusvirasto voi asettaa uhkasakon, jos ilmoitusvelvollinen ei toimita vaalirahoitusilmoitusta lainkaan.

2.2 Miten ja milloin vaalirahoitusilmoitus on tehtävä?

Vaalirahoitusilmoitus tulee tehdä tarkastusvirastolle kahden kuukauden kuluessa siitä, kun vaalien tulos on vahvistettu. Tarkastusvirasto lähettää ilmoitusvelvollisille ohjeen vaalirahoitusilmoituksen tekemiseksi.

Ilmoituksen voi tehdä tarkastusviraston vaali- ja puoluerahoitusvalvonnan asiointipalvelussa tai lähettämällä täytetyn lomakkeen tarkastusvirastoon sähköpostilla tai kirjeenä. Lain edellyttämät tiedot voidaan toimittaa myös muulla tavalla. Tarkoitus kuitenkin on, että mahdollisimman moni toimittaisi ilmoituksensa sähköisessä muodossa.⁶

2.3 Ennakkoilmoitus vaalirahoituksesta

Äänestäjillä tulisi jo äänestyspäätöstä tehdessään olla käytössä tietoa ehdokkaiden vaalirahoituksesta. Siksi vaalirahoituslaissa on säädetty vapaaehtoisesta ennakkoilmoituksesta, jolla ehdokkaat ja heidät asettaneet puolueet voivat ennen vaaleja ilmoittaa suunnitelmansa vaalikampanjan kuluista ja rahoituksesta.

Ennakkoilmoituksen voi tehdä ehdokaslistojen yhdistelmän valmistumisen ja vaalipäivän välisenä aikana. Ilmoitus tehdään tarkastusvirastolle, joka julkistaa sen viipymättä vaalirahoitusvalvonnan verkkopalvelussa.

Tarkastusviraston ohje ennakkoilmoituksen tekemisestä on saatavilla muun muassa vaalirahoitusvalvonnan verkkopalvelussa. Tarkastusvirasto myös viestii ennakkoilmoituksen tekemisestä verkkosivuillaan ja sosiaalisen median tileillään, jotta mahdollisimman moni ehdokas tekisi ennakkoilmoituksen.⁷

2.4 Mitä tietoja vaalirahoitusilmoituksessa on annettava?

Vaalirahoitusilmoituksessa ilmoitusvelvollisen on eriteltävä vaalikampanjansa rahoitus ja kulut. Vaalirahoituksella tarkoitetaan kaikkea rahoitusta, jolla katetaan ehdokkaan vaalikampanjan toteuttamisesta aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen aiheutuneita kuluja riippumatta siitä, milloin nämä maksetaan.⁸

Vaalikampanjan rahoitus

Vaalirahoitus voi olla joko ehdokkaan omia varoja tai lainoja tai ulkopuoliselta saatua tukea. Ulkopuolinen tuki on voitu antaa esimerkiksi rahana, tavarana, palveluna tai muulla vastaavalla tavalla. Tuki voi olla myös vastikkeellista, eli ehdokas tai hänen tukiryhmänsä on kerännyt sen myymällä yksilöitäviä tavaroita tai palveluja.

Tavanomainen talkootyö ja tavanomaiset ilmaispalvelut eivät ole laissa tarkoitettua tukea, eikä niitä tarvitse ilmoittaa vaalirahoitusilmoituksessa.

Ilmoitusvelvollisen tulee ilmoittaa vaalikampanjansa rahoitus eriteltynä

- ehdokkaan omiin varoihin ja ehdokkaan ottamiin lainoihin
- kaikkeen ulkopuoliseen tukeen, jonka ehdokas, hänen tukiryhmänsä tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö on vastaanottanut.

Vaalirahoitusilmoituksessa ehdokkaan ottamiin lainoihin tulee sisällyttää myös laskut, jotka ovat ilmoituksen tekohetkellä maksamatta.

Ulkopuolinen tuki tulee eritellä antajan mukaan yksityishenkilöiden, yritysten, puolueen, puolueyhdistysten ja muiden tahojen antamaan tukeen.

Vaalirahoitusilmoituksessa on ilmoitettava erikseen kunkin yksittäisen tuen arvo ja sen antajan nimi, jos tuen arvo on vähintään 1 500 euroa europarlamenttivaaleissa.

Useat samalta tukijalta saadut tukisuoritukset ehdokkaan vaalikampanjan kuluihin tulee laskea yhteen ja ilmoittaa yhtenä tukena.

Jos ilmoitusvelvollinen tai hänen tukiryhmänsä on ottanut lainaa vaalikampanjan kuluja kattamiseksi, ilmoitusvelvollisen on tehtävä tarkastusvirastolle lainasta jälki-ilmoitus. Jälki-ilmoituksessa pitää ilmoittaa lainan määrä ja sellaiset ulkopuolisilta lainan maksamiseen saadut tukisuoritukset, joiden arvo on vähintään 1 500 euroa.⁹

Vaalikampanjan kulut

Vaalikampanjan kuluina pidetään kaikkia sellaisia kampanja-aikana syntyneitä kuluja, joiden toiminnallisena tarkoituksena on edistää ehdokkaan valintaa vaaleissa ja joihin ehdokas voi itse vaikuttaa. Kulujen on tullut syntyä kampanja-aikana, mutta ne on voitu maksaa kampanja-ajan ulkopuolella.

Jos kampanjaan saadun tuen arvo on vähintään 1 500 euroa, on tuen antajan nimi ja tuen arvo ilmoitettava.

Vaalirahoitukselle on laissa säädetty eräitä rajoituksia. Laissa ei ole sanktioita rajoitusten laiminlyönnistä.

Vaalirahoitusilmoituksessa kampanjakulut tulee eritellä vaalimainonnan ja mainonnan suunnittelun kuluihin, vaalitulaisuuksien kuluihin, vastikkeellisen tuen hankintakuluihin sekä muihin kuluihin.

Vaalimainonnan kuluina tulee ilmoittaa kaikki ehdokkaan, hänen tukiryhmänsä ja ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön maksama ulkomainonta sekä mainonta sanoma-, aikakaus- ja ilmaisjakelulehdissä, radiossa ja televisiossa, tietoverkoissa, sosiaalisessa mediassa ja muissa viestintävälineissä. Lisäksi tulee ilmoittaa painettujen vaalilehtien, -esitteiden ja muiden materiaalien hankintakulut sekä mainonnan suunnittelun kulut.¹⁰ Jaottelu perustuu vaalirahoituslakiin.

2.5 Millaista tukea vaalikampanjassa saa ottaa vastaan?

Vaalirahoitukselle on vaalirahoituslaissa säädetty eräitä rajoituksia. Laissa ei ole säädetty sanktioita rajoitusten laiminlyönnistä. Sanktioita ei ole säädetty, koska rajoitusten rikkomisesta koitua negatiivinen julkisuus on lainsäätäjän mukaan nähty rangaistuksena itsessään. Rajoitusten noudattamatta jättämisestä kannetaan niin sanottua poliittista vastuuta. Tarkastusvirasto voi asettaa uhkasakon vain, jos se havaitsee oleellisia virheitä tai puutteita vaalirahoitusilmoituksen sisällössä.

Tarkastusvirasto pyrkii omalla toiminnallaan siihen, että mahdollisimman moni ehdokas ja ilmoitusvelvollinen olisi tietoinen vaalirahoitusta koskevista rajoituksista ja että yleisö pystyy tarkastelemaan, ovatko vaaleilla valitut ja muut ilmoitusvelvolliset noudattaneet vaalirahoituslain rajoituksia. Tarkastusvirasto julkaisee saamansa vaalirahoitusilmoitukset välittömästi vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelussa. Julkaistuja ilmoituksia säilytetään verkkopalvelussa kuuden vuoden ajan europarlamenttivaalien tuloksen vahvistamisesta.

Kampanjatuen antaja tulee voida selvittää

Vaalirahoituslain mukaan tuen antaja tulee voida selvittää. Sellaista tukea ei saa vastaanottaa, jonka antajaa ei voi selvittää. Tämä ei kuitenkaan koske tavanomaisesta keräystoiminnasta, kuten arpajaislipukkeiden myynnistä tai lipaskeräyksestä, saatua tukea, missä yksittäisen henkilön osallistuminen jää tyypillisesti hyvin pienimuotoiseksi.¹¹

Tukea ei saa vastaanottaa julkisyhteisöiltä – myös ulkomaisen tuen vastaanottamista rajoitetaan

Vaalikampanjaan ei saa vastaanottaa tukea valtiolta, hyvinvointialueelta, hyvinvointiyhtymältä, kunnalta tai kuntayhtymältä. Tukea ei myöskään saa ottaa vastaan valtion, hyvinvointialueen tai kunnan liikelaitokselta, julkisoikeudelliselta yhdistykseltä, laitokselta tai säätiöltä eikä valtion tai kunnan määräysvallassa olevalta yhtiöltä. Tavanomainen vieraanvaraisuus on kuitenkin sallittu.

Ulkomaista tukea saa vaalikampanjaan ottaa vastaan vain yksityishenkilöiltä sekä sel-laisilta yhteisöiltä ja säätiöiltä, jotka edustavat ehdokkaan aatesuuntaa.¹²

Samalta tukijalta saa vastaanottaa tukea enintään 10 000 euron arvosta

Ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö saavat ottaa vastaan tukea samalta tukijalta enintään 10 000 euron arvosta euro-parlamenttivaaleissa. Rajoitus ei koske puolueelta ja puolueyhdistyksiltä saatavaa tukea. Niiltä saatavan tuen määrää ei ole vaalirahoituslaissa rajoitettu.

Vaalirahoituslain enimmäismäärä koskee kaikkea samalta tukijalta vaalikampanjaan saatua tukea. Tuen on voinut vastaanottaa ehdokas tai tämän tukiyhteisö, tai se on voinut tulla toisen tahon, esimerkiksi puolueen tai puolueyhdistyksen, välittämänä. Näiden suoritusten yhteenlaskettu arvo ei saa ylittää laissa määriteltyä 10 000 euroa.¹³

Vähintään 1 500 euroa lahjoittaneen tukijan nimi on julkistettava

Jos europarlamenttivaalien kampanjaan on saatu yksittäiseltä tukijalta tukea yhteensä vähintään 1 500 euron arvosta, on tuen antajan tiedot kerrottava vaalirahoitusilmoituksessa. Tukijan tietojen ilmoittamisen raja määritellään vaalirahoituslaissa, ja se on vaalikohtainen.¹⁴

Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo on pienempi kuin 1 500 euroa.

Vaalimainoksesta on käytävä ilmi mainoksen maksaja

Vaalikampanjassa on huolehdittava siitä, että kampanjaan kuuluvasta tai sitä tukemaan tarkoitettusta mainoksesta käy ilmi mainoksen maksajan nimi.

Jos yksityishenkilön maksaman mainoksen arvo on europarlamenttivaaleissa alle 1 500 euroa, maksajan nimen julkaisemiseksi on oltava häneltä nimenomainen lupa. Yksityishenkilön nimi on julkaistava aina, kun hänen maksamansa mainoksen arvo on vähintään 1 500 euroa.¹⁵

2.6 Vaalirahoituslaki kannustaa laajaan avoimuuteen

Lainsäädäntö mahdollistaa ehdokkaille hyvin laajan avoimuuden vaalirahoituksesta. Vain yksityishenkilöiltä vastaanotetun rahoituksen osalta tulee olla lupa tukijan nimen julkaisuun, jos tuki jää alle erikseen ilmoitettavan rajan eli alle 1 500 euron.

Muiden tukikategorioiden osalta ehdokkaiden on mahdollista nimetä jokainen yksittäinen tukisuoritus, vaikka tuki alittaisi 1 500 euroa. Toistaiseksi harva nimeää vapaaehtoisesti alle 1 500 euroa lahjoittaneita tahoja. Useimmat pitävät sen sijaan kiinni oikeudesta julkaista tietoja rahoittajistaan vain vaalirahoituslain minimivaatimusten mukaisesti.

Samalta tukijalta saa europarlamenttivaaleissa vastaanottaa tukea enintään 10 000 euron arvosta.

3 Valtiontalouden tarkastusviraston vaalirahoitusvalvonta

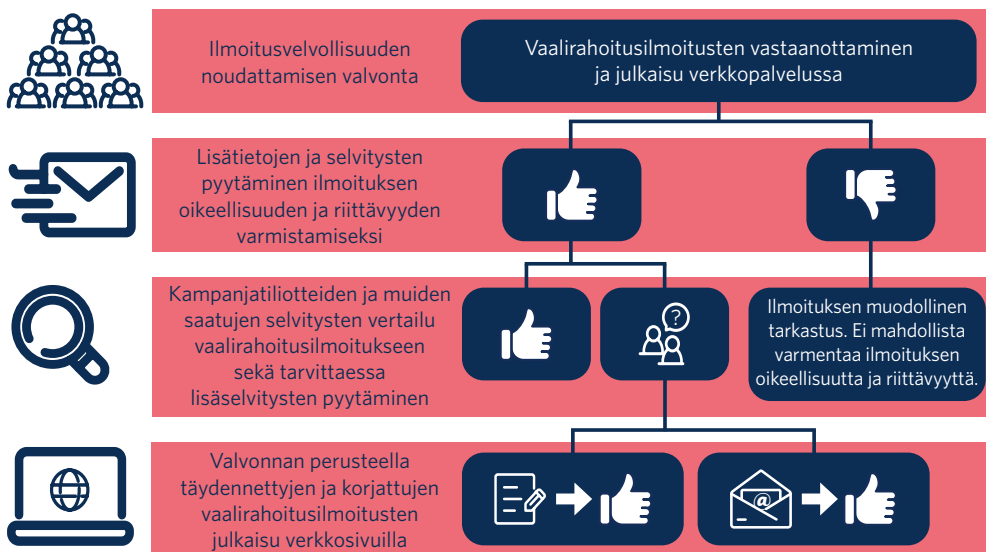
Tarkastusvirastolle on vaalirahoituslaissa säädetty tehtäväksi valvoa, että vaaleissa valitut ja muut ilmoitusvelvolliset tekevät vaalirahoituslain mukaisen vaalirahoitusilmoituksen. Tarkastusvirasto valvoo myös, että ilmoitukset sisältävät lain edellyttämät tiedot vaalirahoituksesta ja että tiedot ovat oikein.¹⁶

Tarkastusvirasto myös neuvoo vaalirahoitusilmoituksen tekemisessä sekä muistuttaa ilmoitusvelvollisia ilmoituksen tekemisestä. Jos ilmoitusvelvollinen ei tarkastusviraston kehoituksesta huolimatta tee laissa säädettyä ilmoitusta tai jos ilmoitus havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi, tarkastusvirasto voi velvoittaa ilmoitusvelvollisen sakon uhalla tekemään ilmoituksen tai korjaamaan virheen tai puutteen.

Tarkastusvirasto siis valvoo vaalirahoituslain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Lain muiden säännösten valvonta ei kuulu tarkastusviraston tehtäviin.

Esimerkiksi ehdokkaan vaalirahoituksen rajoitukset¹⁷ eivät kuulu tarkastusviraston valvontakokonaisuuteen vaan niin sanottuun poliittisen vastuun piiriin. Käytännössä kuitenkin tarkastusvirasto usein valvoo rajoitusten noudattamista valvomalla ilmoituksen tietojen oikeellisuutta ja riittävyttä.

Vaalirahoitusilmoituksen tekeminen ja ilmoituksessa pyydettyjen tietojen antaminen on lakisääteinen velvollisuus. Tarkastusvirasto voi tarvittaessa velvoittaa ilmoituksen tekemiseen tai tietojen täydentämiseen sakon uhalla. Ilmoitusvelvollinen vastaa aina ilmoituksen sisällöstä.

Kuvio 2: Vaalirahoituksen valvonnan prosessi.

Vaalirahoitusilmoitukset ovat julkisia, eli kenellä tahansa on oikeus tutustua niihin. Tarkastusvirasto ylläpitää vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelua, jossa se julkaisee saamansa vaalirahoitusilmoitukset viipymättä. Palvelussa voi tarkastella myös aikaisempien vaalien ilmoituksia. Palveluun on laadittu valmiita raportteja helpottamaan tiedonhakuja.

Tarkastusvirasto vahvisti ennen europarlamenttivaalien kampanja-ajan alkua ohjeen vaalirahoitusilmoituksen tekemisestä. Vahvistamisen jälkeen ohjeet toimitettiin kaikille ilmoitusvelvollisille ja julkaistiin Finlex-säädöstietopankissa sekä vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelussa.

3.1 Tarkastusvirasto valvoo, että ilmoitusvelvolliset tekevät lakisääteisen vaalirahoitusilmoituksen

Tarkastusviraston tehtävä on valvoa ilmoitusvelvollisuuden noudattamista.

Tarkastusvirasto laati ohjeen vaalirahoitusilmoituksen tekemisestä vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa. Ohje on saatavilla Finlex-säädöstietopankissa sekä vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelussa. Ohje toimitettiin myös kaikille rekisteröidyille puolueille ennen vaaleja.

VAALIRAOITUSVALVONNAN KRITERIT: Ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen¹⁸

Tarkastusvirasto valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista seuraavin kriteerein:

1. Kaikki ilmoitusvelvolliset tekevät vaalirahoitusilmoituksen.
2. Vaalirahoitusilmoitus on jätetty määräajassa eli kahden kuukauden kuluessa vaalituloksen vahvistamisesta.
3. Vaalirahoitusilmoituksen on tehnyt laissa ilmoitusvelvolliseksi määritelty taho. Ilmoitusta ei voi jättää toisen puolesta.

Jos ilmoitusvelvollinen ei kehotuksesta huolimatta tee vaalirahoitusilmoitusta tai jos ilmoitus on olennaisilta osin ilmeisen virheellinen tai puutteellinen, tarkastusvirasto voi velvoittaa ilmoitusvelvollisen sakan uhalla tekemään ilmoituksen tai korjaamaan virheen tai puutteen. Uhkasakon asettaa Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetussa laissa tarkoitettu uhkasakkolautakunta.

3.2 Tarkastusvirasto valvoo, että vaalirahoitusilmoituksissa on annettu oikeat ja riittävät tiedot

Osana valvontatehtävänsä toteuttamista tarkastusvirasto saattaa pyytää harkintansa mukaan ilmoitusvelvollisilta lisätietoja ja selvityksiä, joista se pystyy tarkistamaan ilmoitusten oikeellisuuden ja riittävyyden.

Tarkastusvirasto valvoo vaalirahoituslain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden noudattamista.

Velvollisuus toimittaa tietoja koskee kuitenkin ainoastaan ilmoitusvelvollista, eikä tarkastusvirastolla ole oikeutta vaatia selvityksiä ja lisätietoja kolmansilta tahoilta. Näin ollen tarkastusvirastolla ei ole käytännössä oikeuksia vaatia tai kerätä niin sanottuja vertailutietoja ilmoitusten oikeellisuuden tarkistamiseksi. Tämä on valvonnan kannalta olennainen rajoitus.

VAALIRAOITUSVALVONNAN KRITERIT: Mitä tietoja vaalirahoitusilmoituksista tarkistetaan?¹⁹

Vaalirahoitusilmoituksia vastaanottaessaan tarkastusvirasto varmistaa, että ilmoitukset sisältävät vaalirahoituslain edellyttämät tiedot. Tarkastusvirastolla on oikeus pyytää ilmoitusvelvollisilta kampanjatilotteita tai vastaavia vaalirahoitusilmoituksia täydentäviä tietoja ja selvityksiä, joista se voi tarkistaa, pitävätkö ilmoituksen tiedot paikkansa.

1. Ehdokkaan tiedot

Ilmoitus sisältää ehdokkaan täydellisen nimen, arvon, ammatin tai toimen. Lisäksi ilmoitus sisältää ehdokkaan asettaneen puolueen nimen tai maininnan siitä, että hän on ollut valitsijayhdistyksen ehdokas.

2. Vaalikampanjan kulut

Ilmoitus sisältää vaalikampanjan yhteenlasketut kulut. Kulut on eritelty vaalimainontaan sanoma-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa sekä tietoverkoissa ja muissa viestintävälineissä, ulkomainontaan, vaalilehtien, esitteiden ja muun painetun materiaalin hankkimiseen, mainonnan suunnitteluun ja vaalitulaisuuksien järjestämiseen sekä muihin kuluihin.

3. Vaalikampanjan rahoitus

Ilmoitus sisältää kaiken vaalirahoituksen. Rahoitus on ilmoituksessa eritelty ehdokkaan omiin varoihin sekä kaikkeen ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaisesti ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamaan tukeen. Ulkopuolisilta saatu tuki on eritelty yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puolueelta, puolueyhdistyksiltä ja muilta tahoilta saatuun tukeen.

4. Vähintään 1 500 euroa lahjoittaneiden tukijoiden tiedot

Ilmoitusvelvollinen on ottanut ilmoituksessa kantaa siihen, sisälsikö vaalirahoitus yksittäisiä vähintään 1 500 euron tukia. Jos ilmoitusvelvollinen on saanut vähintään 1 500 euron tukisuorituksia, tuen antajan nimi ja muut tiedot pitää antaa ilmoituksessa.

5. Vaalirahoitus kattaa kampanjakulut

Vaalirahoituksella tarkoitetaan laissa rahoitusta, jolla katetaan ehdokkaan vaalikampanjan toteuttamisesta aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen aiheutuneita kuluja riippumatta siitä, milloin nämä maksetaan.

6. Ilmoituksissa ei ole olennaisia laskentavirheitä tai muita olennaisia teknisiä virheitä

Tarkistettuaan ilmoitukset tarkastusvirasto voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen, täydentämään jo tehtyä ilmoitusta tai selvittämään ilmoituksen oikeellisuutta ja riittävyttä.

Jos ilmoitusvelvollinen ei kehotuksesta huolimatta tee vaalirahoitusilmoitusta tai jos ilmoitus on olennaisilta osin ilmeisen virheellinen tai puutteellinen, tarkastusvirasto voi velvoittaa ilmoitusvelvollisen sakon uhalla tekemään ilmoituksen tai korjaamaan virheen tai puutteen. Uhkasakon asettaa Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetussa laissa tarkoitettu uhkasakkolautakunta.

3.3 Tarkastusvirasto ohjaa ja neuvoo vaalirahoitusilmoituksen teossa sekä muistuttaa ilmoituksen jättämisestä

Tarkastusvirasto ohjaa ja neuvoo ilmoitusvelvollisia vaalirahoitusilmoituksen teossa sekä viestii aktiivisesti tärkeistä määräpäivistä verkkosivuillaan ja sosiaalisessa mediassa.

Tarkastusvirasto viestii mahdollisuudesta jättää vaalirahoituksesta vapaaehtoinen ennakkoilmoitus sekä ilmoituksen viimeisestä jättöpäivästä. Vaalituloksen vahvistamisen jälkeen tarkastusvirasto lähettää kaikille ilmoitusvelvollisille ohjeen varsinaisen vaalirahoitusilmoituksen tekemisestä. Tarkastusvirasto ylläpitää puhelinpalvelua, josta ehdokkaat ja ilmoitusvelvolliset saavat ohjeita joka arkipäivä kello 10–14. Lisäksi vaalirahoitusvalvontaan voi olla yhteydessä sähköpostitse.

3.4 Tarkastusvirasto julkaisee vaalirahoitusilmoitukset vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelussa

Vaalirahoitusilmoitukset ovat julkisia, eli kenellä tahansa on oikeus tutustua niihin. Ilmoitusvelvollisuus lisää julkista tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista.

Tarkastusvirasto huolehtii vaalirahoituksen avoimuudesta ja läpinäkyvyydestä ylläpitämällä vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelua sekä julkaisemalla palvelussa vastaanottamansa ennako- ja vaalirahoitusilmoitukset heti ne saatuaan.

Ilmoituksia pidetään verkkopalvelussa yleisön saatavilla kuuden vuoden ajan europarlamenttivaalien tuloksen vahvistamisesta.

4 Europarlamenttivaalien 2024 valvonnan havainnot

Vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa ilmoitusvelvollisia oli 29. Velvollisuus tehdä vaalirahoitusilmoitus koski europarlamenttivaaleissa Euroopan parlamentin jäseneksi valittuja ja vaalien tulosta vahvistettaessa varajäseniksi määrättyjä sekä vaalilain (714/1998) 91 §:ssä tarkoitettussa nimisarjassa varajäsenestä seuraavaa ehdokasta (toinen varaedustaja).

Kaikki vuoden 2024 europarlamenttivaalien ilmoitusvelvolliset jättivät vaalirahoituslain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen laissa säädettyyn määräaikaan mennessä.

Kaiken kaikkiaan 17 ilmoitusvelvollista täydensi tai muokkasi ilmoituksensa tietoja sen jättämisen jälkeen.

Ilmoitusten tarkistamisen, ilmoitusvelvollisten toimittamien kampanjatilotteiden tai vastaavien selvitysten ja heidän tekemiensä täydennysten jälkeen tarkastusviraston tietoon ei ole tullut seikkoja, joiden perusteella sillä olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.

Kuvio 3: Vaalirahoituksen valvonnan yhteenveto europarlamenttivaaleissa 2024.

Kaikki ilmoitusvelvolliset jättivät vaalirahoitusilmoituksen määräaikaan mennessä.

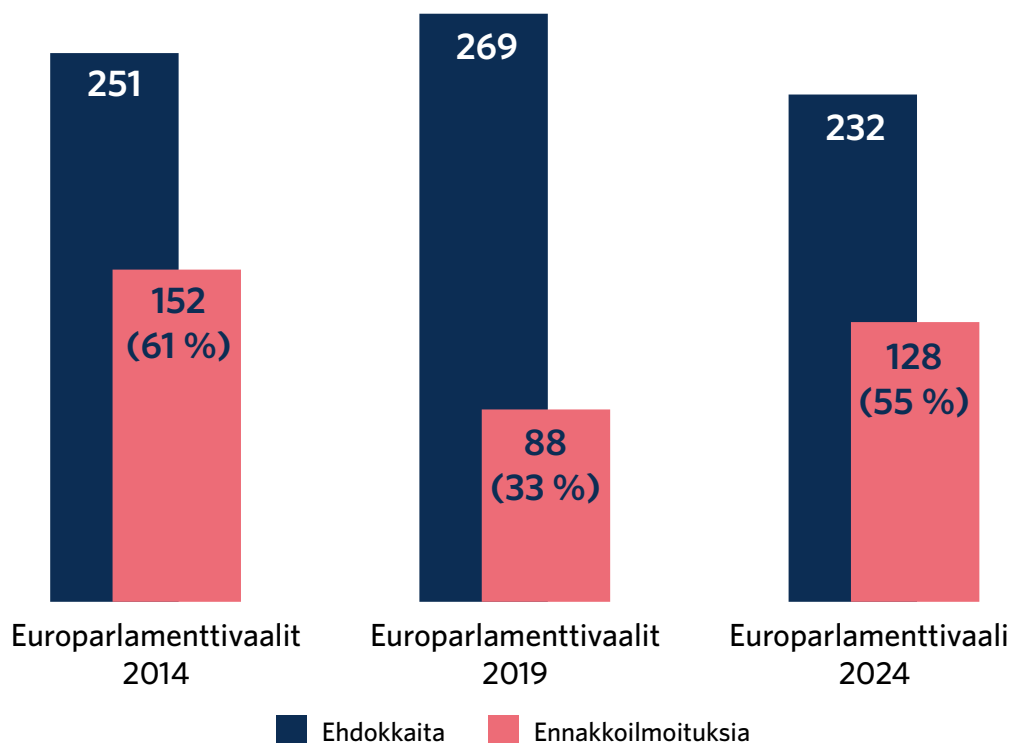

Kaikki määräaikaan mennessä toimitetut ennakkoilmoitukset on julkaistu vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelussa. Ilmoitusvelvollisten tekemät ennakkoilmoitukset ja varsinaiset vaalirahoitusilmoitukset ovat yleisön saatavilla kuuden vuoden ajan, 12.6.2030 saakka.

4.1 Ennakkoilmoitukset vaalirahoituksesta

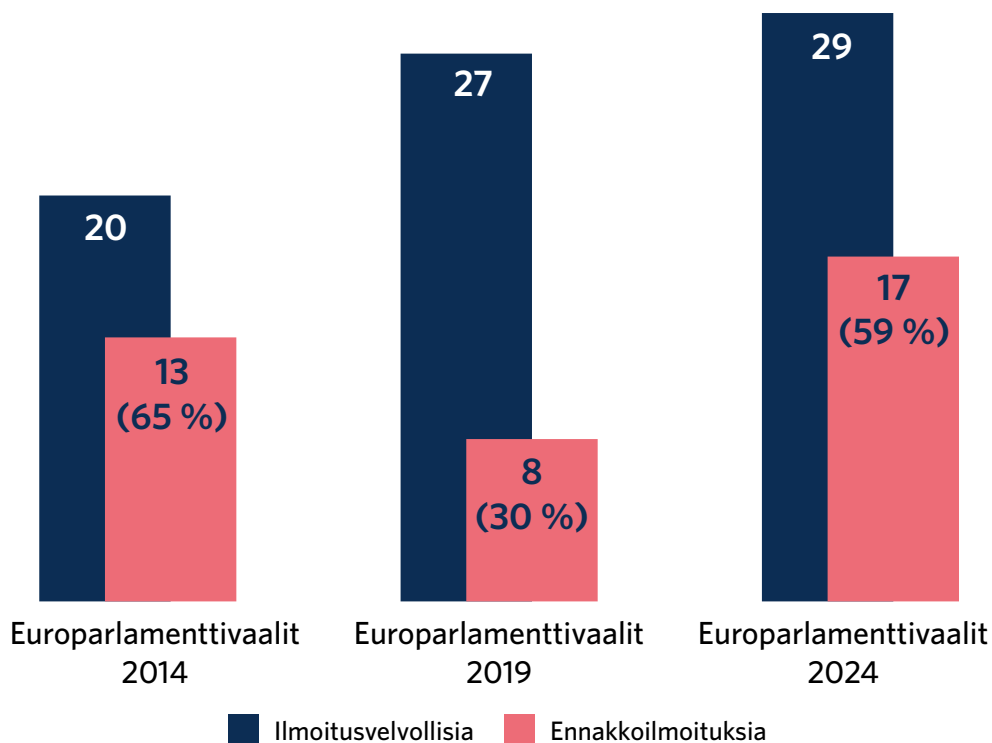
Vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa ennakkoilmoitukset tuli toimittaa viimeistään vaalipäivää edeltävänä päivänä eli 8.6.2024. Ennakkoilmoitus on suunnitelma vaalikampanjan rahoituksesta ja kuluista, ja se perustuu ilmoituksen tekohetkellä tehtyyn arvioon.

Määräaikaan mennessä ennakkoilmoituksen jätti yhteensä 128 ehdokasta eli 55 prosenttia kaikista ehdokkaista (232). Ilmoitusvelvollisista ennakkoilmoituksen jätti 17 (59 %).

Kuvio 4: Kaikkien ehdokkaiden ennakkoilmoitukset vuosien 2014, 2019 ja 2024 europarlamenttivaaleissa.

Ennakkoilmoituksen tekemällä ehdokas voi viestiä äänestäjille läpinäkyvällä tavalla kampanjansa rahoittajista jo ennen vaalipäivää. Ennakkoilmoitusten tekemisen suosio on noussut verrattuna vuoden 2019 europarlamenttivaaleihin. Vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa ennakkoilmoituksen jätti yhteensä 33 prosenttia kaikista ehdokkaista.

Kuvio 5: Ilmoitusvelvollisten eli europarlamentin jäsenten ja varajäsenten ennakoilmoitukset vuosien 2014, 2019 ja 2024 europarlamenttivaaleissa.

Kaikki määräaikaan mennessä toimitetut ennakoilmoitukset on julkaistu vaalirahoitusvalvonta.fi-verkkopalvelussa. Ilmoitusvelvollisten tekemät ennakoilmoitukset ovat yleisön saatavilla kuuden vuoden ajan, 12.6.2030 saakka.

Muiden ehdokkaiden ennakoilmoituksia pidettiin saatavilla vaalirahoitusvalvonnan verkkopalvelussa 30 päivän ajan vaalien tuloksen vahvistamisesta. Ilmoitukset poistettiin 12.7.2024.

4.2 Vaalirahoitusilmoitukset

Europarlamenttivaaleissa valvonta jakautui kahteen pätehtävään. Ensimmäisessä vaiheessa tarkastusvirasto tarkisti, että kaikki ilmoitusvelvolliset olivat tehneet vaalirahoitusilmoituksen. Lisäksi ilmoitusten vastaanottamisen yhteydessä tarkastusvirasto tarkisti, sisälsivätkö ilmoitukset vaalirahoituslain edellyttämät tiedot ja oliko tiedot ilmoitettu lain tarkoittamalla tarkkuudella.

Vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa kaikki 29 ilmoitusvelvollista jättivät vaalirahoitusilmoituksensa määräaikaan mennessä. Ilmoitusvelvollisten tekemät ilmoitukset ovat yleisön saatavilla kuuden vuoden ajan, 12.6.2030 saakka.

Vaalirahoitusilmoitus tulee tehdä kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta.

Valvonnan toisessa vaiheessa tarkastusvirasto valvoi, että vaalirahoitusilmoituksissa oli oikeat tiedot. Tarkastusvirasto lähetti kaikille ilmoitusvelvolliselle pyynnön toimittaa kampanjatiliotteet tai vastaavia tietoja ja selvityksiä, jotka olivat tarpeen ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyyden tarkistamisessa.

Vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuutta valvottiin vertaamalla ilmoitusten tietoja tarkastusvirastolle toimitettuihin kampanjatiliotteisiin ja lisäselvityksiin. Näin pyrittiin varmistamaan siitä, että lisäselvityksillä näkyvät tilitapahtumat tai muut vastaavat oli ilmoitettu asianmukaisesti myös vaalirahoitusilmoituksissa. Saatujen lisäselvitysten avulla valvojat pyrkivät varmistamaan erityisesti siitä, että ulkopuolisilta saadut tukisuoritukset oli merkitty oikein vaalirahoitusilmoituksiin.

Jos ilmoitusvelvollinen ei pyynnöistä huolimatta toimita tarkastusvirastolle pyydettyjä tietoja tai selvityksiä, tarkastusvirastolla ei ole vaalirahoituslain nojalla mahdollisuuksia velvoittaa ilmoitusvelvollista toimittamaan niitä.

Kaikki ilmoitusvelvolliset toimittivat tarkastusvirastolle lisäselvityksiä vaalirahoituksestaan. Vaalirahoitusilmoitusten käsittelyn ja tehtyjen tarkistusten jälkeen 13 ilmoitusvelvollista täydensi tai korjasi ilmoitustaan tarkastusviraston pyynnöstä. Yhteensä 17 vaalirahoitusilmoitusta täydennettiin tai muokattiin ilmoituksen jättämisen jälkeen.

Täydennykset tai muokkaukset liittyivät pääosin vaalirahoitusilmoitusten rahoitustietojen tarkennuksiin.

Vaalirahoitusilmoitusten ja saatujen lisäselvitysten perusteella valvonnassa voitiin todeta, että vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa ei suorana tukena vastaanotettu yhdeltä ja samalta tukijalta yli vaalirahoituslain salliman 10 000 euron rajan.

Saatujen lisäselvitysten perusteella, tukea oli vastaanotettu taholta, jolta sitä ei vaalirahoituslain 4 §:n mukaan saisi vastaanottaa (ks. luku 2.5). Tukisuoritus ei ylittänyt vaalirahoituslaissa määriteltyä 1 500 euron rajaa, jonka ylittävän tuen arvo ja antaja on ilmoitettava erikseen vaalirahoitusilmoituksessa.

Tarkastusviraston tehtävään ei kuulu valvoa vaalirahoituksen rajoituksia, joista säädetään vaalirahoituslain 4 §:ssä, mutta se raportoi valvonnassaan tehdyistä havainnoista myös näiltä osin.

4.3 Jälki-ilmoitusvelvollisuus kampanjalainasta

Jos ilmoitusvelvollinen tai hänen tukiryhmänsä on ottanut lainaa vaalikampanjan kulujen kattamiseksi, ilmoitusvelvollisen on tehtävä tarkastusvirastolle lainasta jälki-ilmoitus.

Jälki-ilmoituksessa pitää ilmoittaa lainan määrä ja ulkopuolisilta lainan maksamiseen saadut tukisuoritukset, joiden arvo on vähintään 1 500 euroa.

Vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa jälki-ilmoitusvelvollisuus muodostui yhdelle ilmoitusvelvolliselle (kahdelle vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa). Ensimmäinen jälki-ilmoitus tulee tehdä vuoden 2025 helmikuussa. Jälki-ilmoitus tulee tehdä laina-aikana kalenterivuositain sillä vaalikaudella, johon laina liittyy.

Jälki-ilmoitus tehdään vain eduskuntavaaleja, aluevaaleja ja europarlamenttivaaleja varten otetusta lainasta.

5 Europarlamenttivaalien 2024 vaalirahoitus euroissa

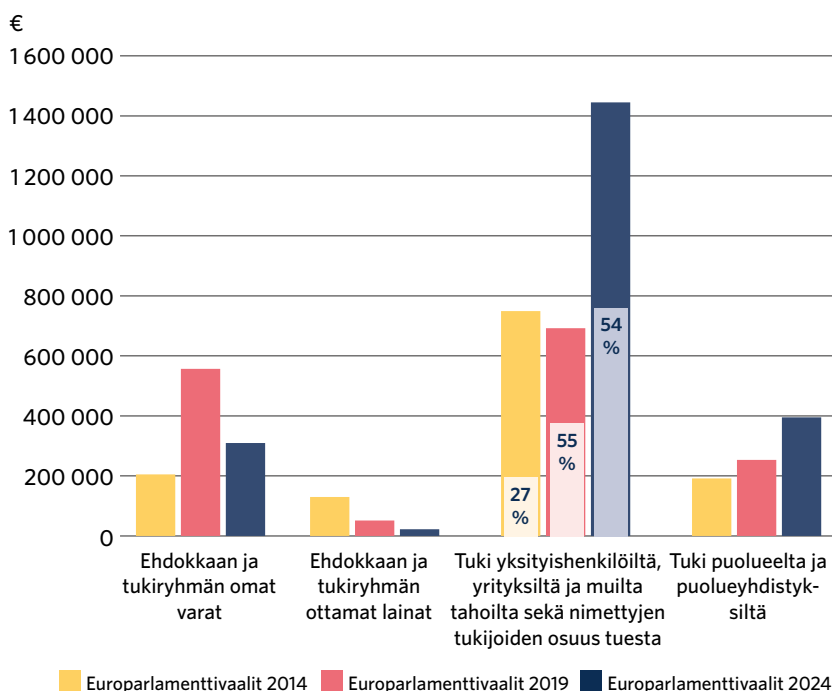
Vaalirahoituslailla pyritään lisäämään vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista. Lisäksi lailla pyritään hillitsemään ehdokkaiden kampanjakulujen kasvua.

Vaalirahoitusvalvonta koosti vaalirahoitusilmoitusten perusteella euromääräisiä yhteenvetotietoja vaalirahoituksesta vuoden 2024 europarlamenttivaaleista. Luvut perustuvat ilmoitusvelvollisten vaalirahoitusilmoituksiin.

Vuoden 2019 europarlamenttivaaleihin verrattuna vaalikampanjoiden kokonaisrahoitus on kasvanut kuten myös vaalikampanjoihin saatu ulkopuolinen tuki. Myös keskimääräiset kampanjakulut ovat nousseet verrattuna vuoden 2019 europarlamenttivaaleihin.

5.1 Kokonaisrahoitus, omat varat ja ulkopuolinen tuki

Vaalirahoitusilmoitusten perusteella ilmoitusvelvollisten yhteenlaskettu vaalirahoitus oli vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa 2,2 miljoonaa euroa. Ilmoitusvelvolliset saivat ulkopuolista tukea vaalikampanjoihinsa 1,8 miljoonaa euroa eli 84 prosenttia kokonaisrahoituksesta. Kokonaisrahoituksesta 340 000 euroa eli 16 prosenttia oli ilmoitusvelvollisen omia sekä tukiyhdistyksen varoja ja lainoja.

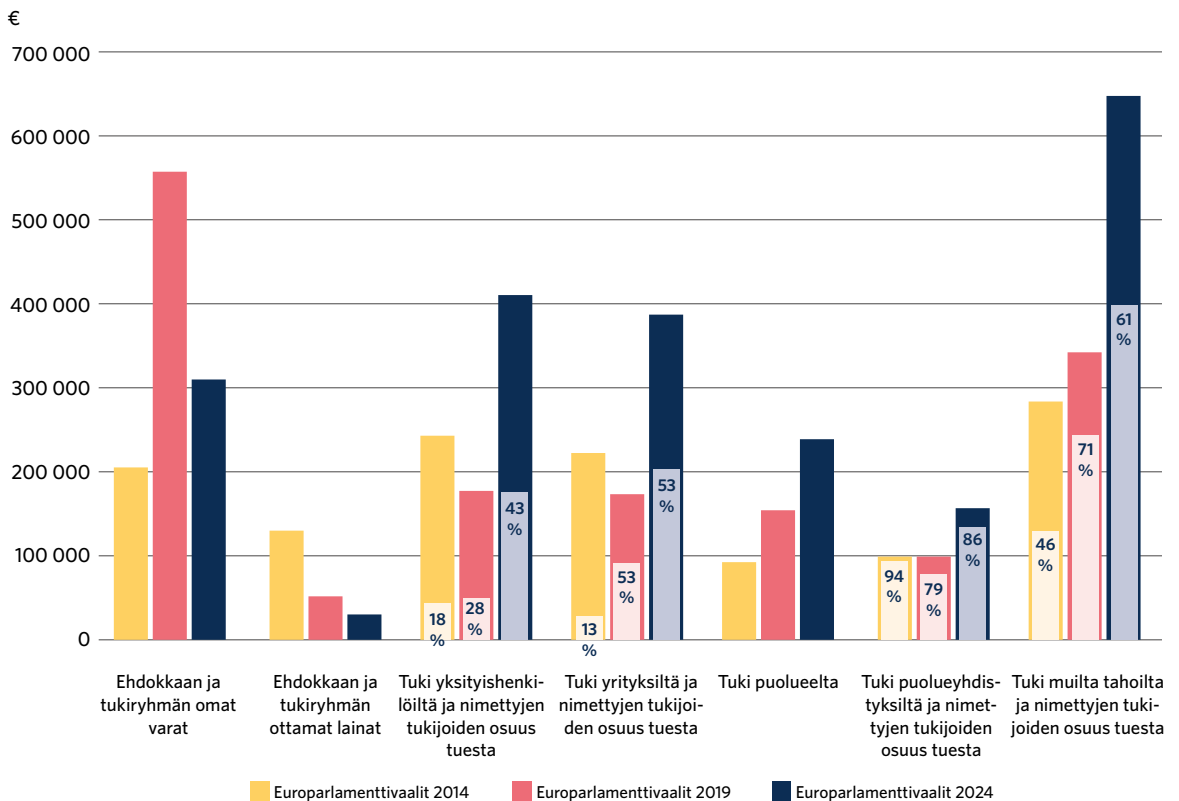
Kuvio 6: Ilmoitusvelvollisten vaalirahoitus europarlamenttivaaleissa 2014, 2019 ja 2024: omat varat, lainat, ulkopuolinen tuki ja tuki puolueelta ja puolueyhdistyksiltä.

5.2 Ulkopuolisen tuen antaja pitää nimetä vaalirahoitusilmoituksessa

Vaalirahoituslain yhtenä tarkoituksena on lisätä vaalirahoituksen avoimuutta ja tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista. Europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoituksessa on ilmoitettava yksittäinen tuki ja sen antajan nimi, jos tuen arvo on vähintään 1 500 euroa.

Vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa ilmoitusvelvolliset saivat vaalirahoitusilmoitusten perusteella yhteensä noin 1,8 miljoonaa euroa tukea kampanjan ulkopuolisilta tahoilta. Vaalirahoitusilmoituksissa nimettyjen antajien osuus tästä ulkopuolisesta tuesta oli noin 1,1 miljoonaa euroa (62 prosenttia).

Vaalirahoituksen määrä vaihteli vaalirahoitusilmoitusten perusteella merkittävästi ilmoitusvelvollisten välillä vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa: suurin kampanja oli 243 901 euroa ja pienin nolla euroa. Saatujen tukisuoritusten eri rahoituslähteet on esitetty kuviossa 7.

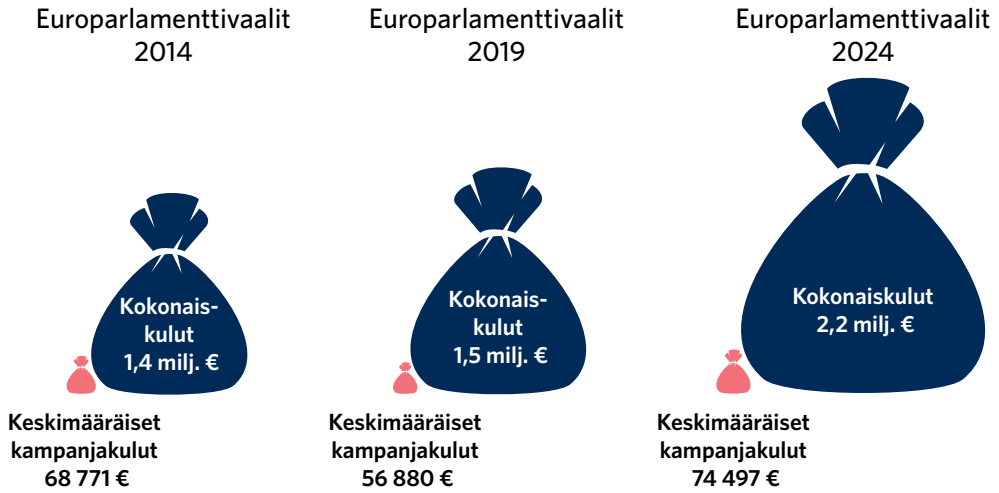

Kuvio 7: Ilmoitusvelvollisten rahoituslähteet europarlamenttivaaleissa 2014, 2019 ja 2024 sekä vaalirahoitusilmoituksessa nimettyjen tukijoiden osuus.

5.3 Kampanjakulut

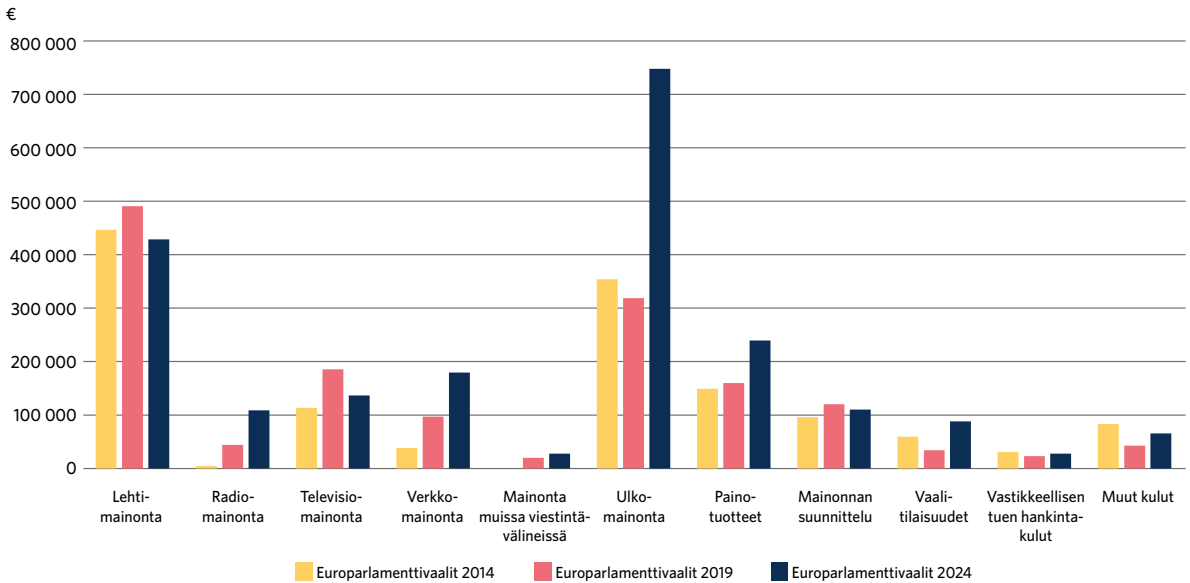
Vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa kampanjoiden kokonaiskulut olivat vaalirahoitusilmoitusten perusteella 2,2 miljoonaa euroa. Siten kaikkien ilmoitusvelvollisten keskimääräiset kampanjakulut olivat noin 74 497 euroa.

Vaalirahoituslain tarkoituksena on myös rajoittaa ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua. Lain esitöissä todetaan, ettei kampanjakulujen jatkuva kasvu ole kansanvallan toiminnan kannalta ongelmatonta. Se rajoittaa käytännössä mahdollisuutta asettaa ehdolle ilman merkittävää omaa varallisuutta tai ulkopuolista tukea.²⁰

Kuvio 8: Ilmoitusvelvollisten vaalirahoitus europarlamenttivaaleissa 2014, 2019 ja 2024: vaalikampanjojen kokonaiskulut ja keskimääräiset vaalikampanjat (kulut per ilmoitusvelvollinen).

Kampanjakulujen jakautuminen eri kulutyyppeiden välillä on esitetty kuviossa 9. Etenkin kampanjakulut, jotka kohdistuvat ulkomainontaan, ovat ilmoitusten perusteella kasvaneet merkittävästi verrattuna edellisiin vaaleihin.

Kuvio 9: Ilmoitusvelvollisten vaalirahoitus europarlamenttivaaleissa 2014, 2019 ja 2024: kampanjakulujen jakautuminen eri kulutyyppeiden välillä.

6 Valvontavaltuuksien rajoitukset sekä vaalirahoituslain uudistustarpeet

6.1 Valvontavaltuuksissa on puutteita

Tarkastusvirasto valvoo vaali- ja puoluerahoitusta sille myönnettyjen toimivaltuuksien puitteissa. Käytännön valvontatyössä on kuitenkin havaittu, että viraston nykyisissä valvontavaltuuksissa on sellaisia puutteita, jotka hankaloittavat valvontaan liittyvien tehtävien tarkoituksenmukaisesta hoitamista ja voivat siksi merkittäväällä tavalla rajoittaa vaali- ja puoluerahoituksen avoimuuden toteutumista lainsäädännön tavoitteiden tarkoittamalla tavalla.

Vaalikaudella 2019–2023 valmisteltiin puolue- ja vaalirahoituslainsäädännön uudistusta. Työn tuloksena julkaistiin hallituksen esitys 254/2022 vaalirahoitus- ja puoluelain muuttamisesta. Kyseinen lakiesitys raukesi, sillä sitä ei ehditty käsitellä ennen kevään 2023 eduskuntavaaleja, ja puolue- ja vaalirahoitusvalvonnan kannalta keskeiset lakimuutokset jäivät tekemättä.

Marraskuussa 2024 julkaistiin hallituksen esitys eduskunnalle (HE 190/2024) ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta. Esitys pohjautuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan sekä osittain rauenneeseen hallituksen esitykseen 254/2022.

6.2 Vertailutiedot tehostaisivat valvontaa

Osana valvontatehtävänsä toteuttamista vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa tarkastusvirasto pyysi ilmoitusvelvollisilta lisätietoja ja selvityksiä, joista se pystyi tarkistamaan vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuuden ja riittävyden. Velvollisuus toimittaa tietoja koskee kuitenkin ainoastaan ilmoitusvelvollista, eikä tarkastusvirastolla ole oikeutta vaatia selvityksiä ja lisätietoja kolmansilta osapuolilta. Näin tarkastusvirastolla ei ole käytännössä oikeuksia vaatia tai kerätä vertailutietoja ilmoitusten oikeellisuuden varmistamiseksi.

Tarkastusvirasto on nostanut raporteissaan esille rajalliset tietojensaantioikeutensa. Nykytilanteessa tarkastusvirastolla ei ole oikeuksia saada lisätietoja kampanjaan tukea antaneilta ja kampanjalle palveluita tai tuotteita toimittaneilta tahoilta. Myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ ja eduskunnan tarkastusvaliokunta ovat jo vuosia sitten kiinnittäneet huomiota tarkastusviraston rajallisiin tietojensaantioikeuksiin.

Tarkastusvirasto on lähes täysin ehdokkaan ilmoittamien tietojen varassa tilanteissa, joissa on syytä epäillä ehdokkaan vaalirahoitusilmoituksen olevan olennaisilta osin virheellinen tai puutteellinen. Tämä on merkittävä este valvonnan tehokkaalle toteutumiselle. Se on myös osaltaan luonut tilanteen, jossa esimerkiksi yksittäisellä mediayhtiöllä voi olla enemmän tietoa ehdokkaan vaalikampanjan suuruudesta kuin valvovalla viranomaisella.

6.3 Sanktiot vaalirahoituslain rikkomuksista ovat vähäisiä

Nykyisessä lainsäädännössä ainoa sanktioon rinnastuva keino tehostaa lain toimeenpanoa on mahdollisuus määrätä uhkasakko, mutta sen käyttöä on rajattu tiukasti. Jos ilmoitusvelvollinen ei tarkastusviraston kehotuksesta huolimatta tee vaalirahoitusilmoitusta tai jos ilmoitus havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi, tarkastusvirasto voi velvoittaa ilmoitusvelvollisen sakon uhalla tekemään ilmoituksen tai korjaamaan virheen tai puutteen.

Mikäli ilmoitusvelvollinen ei pyynnöistä huolimatta toimita tarkastusvirastolle pyydettyjä selvityksiä kampanjan rahoituksesta tai kuluista, ei tarkastusvirastolla ole mahdollisuuksia velvoittaa häntä tietojen toimittamiseen vaalirahoituslain nojalla. Tämä asettaa ehdokkaat myös keskenään epätasa-arvoiseen asemaan. Riskinä on, että yhä useampi vetoaa jatkossa oikeuteensa olla toimittamatta lisäselvityksiä, jolloin tarkastusvirasto ei kykene valvomaan ilmoitusten sisältöä mitenkään.

Tarkastusvirastolla ei myöskään ole mahdollisuuksia vaalirahoituslain nojalla velvoittaa ilmoitusvelvollista tekemään niin sanottua jälki-ilmoitusta vaalikampanjaa varten otetusta lainasta. Jälki-ilmoituksessa pitää eduskuntavaaleissa, aluevaaleissa ja europarlamenttivaaleissa ilmoittaa ehdokkaan tai tukiryhmän ottaman lainan määrä sekä ulkopuolisilta lainan maksamiseen saadut tukisuoritukset, joiden arvo on vähintään 1 500 euroa.

Vaalirahoituslain pykälässä 4 on kuvattu vaalirahoituksen vastaanottamiseen liittyviä rajoituksia ja lueteltu tahoja, joilta on kiellettyä vastaanottaa kampanjatukea. Rajoitusten rikkomisesta ei ole kuitenkaan säädetty sanktioita, eikä rajoitusten valvonta kuulu tarkastusviraston valvontakokonaisuuteen, vaan niin sanotun poliittisen vastuun piiriin. Nykyisen lainsäädännön puitteissa ehdokkaiden ei esimerkiksi tarvitse palauttaa tukisuoritusta, jonka on antanut laissa erikseen kielletty taho.

Vaalikaudella 2019–2023 valmisteltiin puolue- ja vaalirahoituslainsäädännön uudistusta. Siitä annetussa hallituksen esityksessä²¹ esitettiin laajennuksia uhkasakon käyttömahdollisuuksiin tarkastusviraston parlamentaarisessa työryhmässä esittämien toiveiden mukaisesti. Kyseinen lakiesitys raukesi, sillä sitä ei ehditty käsitellä ennen kevään 2023 eduskuntavaaleja.

6.4 Lainanantajien nimet tulisi julkistaa

Nykyinen lainsäädäntö ei velvoita julkistamaan lainanantajan nimeä, vaikka laina olisi huomattava. Lainan määrää ei myöskään rajoiteta. Lainan antaminen mahdollistaa poliittisen rahoituksen piilottamisen julkisuudelta ja nykyisten säännösten kiertämisen.

Lainsäädäntöä tulee edelleen kehittää.

Vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä lisäisi se, että suurten kampanjalainojen antajien nimet julkistettaisiin. Näin tuotaisiin julkisuuteen sellaiset lainanantajat, joiden kohdalla on mahdollista ajatella syntyvän sidonnaisuuksia.

Tarkastusvirasto katsookin, että ehdokkaan vaalikampanjalle lainan antaneiden nimet tulisi julkistaa, jos lainamäärä on vähintään 1 500 euroa (kuntavaaleissa 800 euroa).

Marraskuussa 2024 annetussa hallituksen esityksessä (HE 190/2024) ehdotetaan, että vaalikampanjalle 1 500 euron (kuntavaaleissa 800 euron) ja sitä suuremman lainan antaneiden nimet tulisi julkistaa. Esityksessä ehdotetaan, että myös otetuista lainoista tulisi tehdä ajantasainen ilmoitus. Mikäli lainanantaja olisi luottolaitos, riittäisi tieto, että kyseessä on luottolaitoksen myöntämä laina.

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan tämä on yksi esityksen merkittävimmistä muutoksista lainsäädäntöön. Lainsäädännön päivittäminen esityksessä ehdotetulla tavalla poistaa räikeimmän mahdollisuuden kiertää lakia sekä tuo lainat poliittisen toiminnan rahoitusmuotona paremmin linjaan muiden vaalirahoitusta koskevien euromääräisten rajoitusten kanssa.

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan muutos lisää ennen kaikkea vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä.

6.5 Erikseen ilmoitettava tuen alaraja pitäisi laskea tai poistaa kokonaan oikeushenkilöiltä

Tarkastusvirasto ehdotti edellisellä vaalikaudella puolue- ja vaalirahoituslain uudistuksen yhteydessä, että oikeushenkilöiden nimen julkistamiseen vaadittavaa tuen alarajaa laskeetaan. Ehdotus karsiutui lainvalmistelun aikana, mutta tarkastusvirasto pitää sitä edelleen merkittävänä muutostarpeena.

Ehdotus olisi edelleen perusteltua huomioida, koska julkistamisvelvollisuuden kohdistuessa vain oikeushenkilöihin, ei siihen liity ongelmia yksityisyyden suojan näkökulmasta. Valvontakäytännön perusteella alarajan laskeminen toisi kuitenkin paljon lisää avoimuutta sekä poliittisen rahoituksen lähteisiin että siinä esiintyviin sääntöjenvastaisuuksiin.

Viitteet

- 1 Laki viranomaistoiminnan julkisuudesta 621/1999, 24 § 1 momentti 15 kohta.
- 2 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009.
- 3 Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2009 vp.
- 4 HE 13/2009 vp.
- 5 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 5 §, 10 §.
- 6 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 8 §.
- 7 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 11 §.
- 8 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 2 §.
- 9 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 3 §, 4§, 6 §, 11 a §.
- 10 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 6 §.
- 11 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 4 §.
- 12 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 4 §.
- 13 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 4 §.
- 14 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 6 §.
- 15 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 4 §.
- 16 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 5–8 §.
- 17 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 4 §.
- 18 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 8 §, 10 §.
- 19 Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 273/2009, 6 §, 8 § 10 §.
- 20 HE 13/2009 vp.
- 21 HE 254/2022 vp.

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO (VTV)
PORKKALANKATU 1, PL 1119, 00101 HELSINKI

puh. 09 4321 | www.vtv.fi | @VTV_fi